

PARTICULARITĂȚI PRIVIND EFECTUAREA PERCHEZIȚIEI CORPORALE

Maria MURGESCU

Abstract

The following study describes the provisions of the Criminal Procedure Code related to bodily search activities. It aims to analyse the tactical and specific procedural rules concerning the procedural act of bodily search in accordance with ethical and professional standards and with fundamental rights.

Keywords : *bodily search, tactical rules, evidence, offense traces, fundamental rights*

Considerații preliminare

Percheziția este o activitate cu pondere deosebită în instrumentarea cauzelor penale. Aproape nu există cauză în care organele de urmărire penală să nu recurgă la această activitate pentru descoperirea de obiecte, înscrisuri sau valori necesare probării activității infracționale și, implicit, a vinovăției făptuitorului. De modul cum este organizată și desfășurată percheziția depinde soluționarea temeinică și legală a cauzei, de multe ori rezultatul acesteia constituindu-se în probe unice pentru dovedirea vinovăției. Nerespectarea dispozițiilor legale și a regulilor de tactică criminalistică are repercusiune directă în finalitatea juridică.

Instituția juridică a percheziției, vizând exercitarea unor drepturi și libertăți, își are temeiul fundamental în art. 29 pct. 2 din Declarația Universală a Drepturilor Omului¹, în art. 8 pct. 2 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului² și în art. 53 din Constituția României revizuită³.

---

¹ „2. În exercitarea drepturilor și libertăților sale, fiecare persoană este supusă numai îngrădirilor stabilite de lege, în scopul exclusiv al asigurării recunoașterii și respectului drepturilor și libertăților celorlalți și în vederea satisfacerii cerințelor juste ale moralei, ordinii publice și bunăstării generale, într-o societate democratică”.

² „1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale. 2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept, decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății și a moralei ori protejarea drepturilor și libertăților altora”.

³ „(1) Exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți poate fi restrâns numai prin lege și numai dacă se impune, după caz, pentru: apărarea securității naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice,

Percheziția corporală este o formă de percheziție ce presupune examinarea corporală externă a unei persoane, a cavității bucale, a nasului, a urechilor, a părului, a îmbrăcăminții, a obiectelor pe care o persoana le are asupra sa sau sub controlul său, la momentul efectuării percheziției. Aceasta are ca scop căutarea de obiecte și înscrisuri presupuse a se afla sau a fi ascunse în îmbrăcămintea ori asupra corpului unei persoane, inclusiv în bagajele și mijloacele de transport cu care călătorește.

„Organele judiciare sau orice autoritate cu atribuții în asigurarea ordinii și securității publice procedează la efectuarea percheziției corporale, în cazul în care există o suspiciune rezonabilă că prin efectuarea unei percheziții corporale vor fi descoperite urme ale infracțiunii, corpuri delictive ori alte obiecte ce prezintă importanță pentru aflarea adevărului în cauză”.

Uneori percheziția se extinde și asupra corpului persoanei pentru a se vedea dacă nu există urme de violență, de luptă, alte semne relevante ori obiecte mici, pelicule, înscrisuri și altele, care au fost ascunse în cavitățile naturale ale corpului sau alte ascunzișuri (păr, coroane dentare, unghii aplicate etc.).

Percheziția corporală se efectuează în toate cazurile de reținere sau arestare a persoanei care a săvârșit o infracțiune. De asemenea, este necesară și cu prilejul percheziției efectuate în încăperi, dacă de față sunt și persoanele bănuite că ascund obiectele căutate.

Percheziția corporală se poate continua cu o verificare asupra lucrurilor pe care făptuitorul le are cu sine. Uneori, procedarea de asemenea manieră este prevăzută expres chiar de norma legală, ca în cazul actelor încheiate de comandanții de nave și aeronave (art. 62 C. pr. pen.)⁴.

Se face distincție între perchezițiile cu caracter judiciar, folosite ca procedee probatorii în cauzele penale care sunt reglementate de Codul de procedură penală și activitățile extrajudiciare supuse unor reglementări speciale, cum ar fi percheziția vamală.

Reguli tactice la efectuarea percheziției

Efectuarea unei percheziții se raportează la natura și particularitățile locului. Indiferent, însă, de aceste particularități, perchezițiilor le sunt comune câteva reguli cu caracter tactic. Dintre acestea, ne vom referi, în primul rând, la regulile de bază

---

a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav. (2) Restrângerea poate fi dispusă numai dacă este necesară într-o societate democratică. Măsura trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o, să fie aplicată în mod nediscriminatoriu și fără a aduce atingere existenței dreptului sau a libertății”.

⁴ N. Volonciu, *Tratat de Procedură penală. Partea generală*, Ed. Paideia, 1996, p. 381.

ale percheziției domiciliare⁵, privite în sensul său larg, reguli care, într-un mod specific, pot fi adaptate și percheziției corporale.

- **percheziția se efectuează cu minuțiozitate**, întinderea și profunzimea cercetării fiind în funcție de natura obiectelor care trebuie descoperite: într-un fel se procedează în ipoteza căutării unor obiecte furate, de genul autoturismelor, motocicletelor, radiocasetofoanelor, hainelor de blană etc., și altfel în ipoteza căutării unor obiecte de valoare cu volum mic (bijuterii, valută) sau a unor înscrisuri; în acest sens, se va avea în vedere și posibilitatea dezmembrării sau fragmentării obiectelor furate.

- **percheziția se desfășoară metodic, sistematic**, ceea ce presupune cercetarea detaliată a fiecărei încăperi, a fiecărei piese de mobilier, instalații sanitare sau obiect casnic, care ar putea servi ca ascunzătoare, potrivit particularităților corpurilor căutate.

- **va fi observat în permanență comportamentul persoanei percheziționate**. Observarea va fi făcută, de regulă, de organul de urmărire penală care conduce percheziția sau de către cineva cu experiență în materie. Dacă se constată accentuarea tensiunii emoționale în momentul examinării unei încăperi, a unui anumit obiect sau deconectare după trecerea de un anumit spațiu, se va insista asupra locurilor respective, persoanei percheziționate cerându-i-se cât mai multe detalii referitoare la acestea, pentru a se vedea modul în care reacționează.

Amintim, în acest context, că supravegherea este necesară și pentru prevenirea unor acțiuni neașteptate, cu caracter violent, ale celui la care se efectuează percheziția.

- **percheziția trebuie efectuată în strictă conformitate cu dispozițiile legale**. Astfel, pe întreaga durată a percheziției, începând cu pătrunderea la fața locului și terminând cu ridicarea obiectelor, cu fixarea rezultatelor percheziției, organul de urmărire penală va urmări efectuarea acesteia în conformitate strictă cu dispozițiile legale, cu atât mai mult cu cât nicio probă obținută în mod nelegal nu este luată în considerare la judecarea cauzei.

Procedura efectuării percheziției corporale

Spre deosebire de percheziția domiciliară, pentru efectuarea percheziției corporale nu este necesară existența unui mandat de percheziție, existând posibilitatea recurgerii la acest procedeu de fiecare dată când este necesar în interesul urmăririi penale. Percheziția corporală poate fi dispusă atât în cursul urmăririi penale, cât și înainte de începerea acesteia, în cazul infracțiunilor flagrante, când o persoană este prinsă în momentul săvârșirii infracțiunii sau imediat după aceasta, pentru a nu fi îndepărtate obiectele și înscrisurile aflate asupra sa⁶.

⁵ E. Stancu, *op. cit.*, p. 191.

⁶ V. Pavaleanu, *Drept procesual penal. Partea generală*, Ed. Lumina Lex, București, 2001, p. 333.

Și instanța de judecată poate dispune efectuarea percheziției corporale prin încheiere.

Percheziția corporală se efectuează de organul judiciar care a dispus-o sau de orice autoritate cu atribuții în asigurarea ordinii și siguranței publice, care trebuie să fie de același sex cu cea percheziționată [art. 166 alin. (2) C. pr. pen.].

În cadrul procedurii de efectuare a percheziției și de ridicare a obiectelor și înscrisurilor, pot exista dispoziții speciale privind identificarea și păstrarea obiectelor (art. 160 C. pr. pen.). În cazul în care sunt obiecte care nu pot fi însemnate ori pe care nu se pot aplica etichete și sigilii, acestea se împachetează și se închid pe cât posibil împreună, după care se aplică sigilii. Obiectele care nu pot fi ridicate se lasă în păstrare fie celui la care se află, fie unui custode. Probele pentru analiză se iau cel puțin în dublu și se sigilează, una dintre probe lăsându-se aceluia de la care se ridică.

Mijlocul de probă rezultat în urma actului procedural al percheziției corporale este procesul-verbal ale cărui mențiuni sunt precizate la art. 166 alin. (4) C. pr. pen.; o copie a procesului-verbal se lasă persoanei percheziționate.

În art. 162 C. pr. pen. sunt prevăzute anumite măsuri ce trebuie luate cu privire la obiectele și înscrisurile ridicate pentru ca acestea să poată fi folosite la rezolvarea cauzei.

Spre deosebire de percheziția corporală, procedeul probatoriu al examinării fizice a unei persoane presupune examinarea externă și internă a corpului acesteia, precum și prelevarea de probe biologice. Organul de urmărire penală trebuie să solicite, în prealabil, consimțământul scris al persoanei care urmează a fi examinată; examinarea fizică poate fi efectuată fie cu consimțământul prealabil scris al celui examinat, iar în lipsa acestuia, judecătorul de drepturi și libertăți dispune, prin încheiere, la cererea motivată a procurorului, examinarea fizică a persoanei, dacă această măsură este necesară cauzei penale.

Spre deosebire de percheziția domiciliară, percheziția corporală poate fi efectuată și noaptea, indiferent dacă infracțiunea a fost sau nu flagrantă.

Deosebit de minuțioasă trebuie să fie percheziția corporală efectuată în momentul reținerii sau a arestării. În asemenea cazuri, la percheziția corporală trebuie să se ridice, în afară de obiectele care prezintă o importanță nemijlocită pentru cauza respectivă, toate obiectele metalice și alte obiecte de înțepat și tăioase, precum și acte, agende, creioane, stilouri, bani și alte valori. În toate cazurile, se ridică armele de foc și munițiile acestora.

Dacă percheziția corporală nu se efectuează în legătură cu cauza care implică reținerea sau arestarea, se va ridica numai arma, precum și actele și obiectele care au vreo legătură cu cauza.

Percheziția corporală trebuie executată în prezența martorilor asistenți, cărora li se prezintă toate obiectele ridicate în cursul percheziției. Numai în cazuri excepționale se poate efectua o percheziție parțială, în lipsa martorilor asistenți, în

scopul ridicării armei, în cazul reținerii unui infractor periculos într-un loc sau la o oră la care nu pot fi chemați martorii asistenți. În aceste cazuri, este necesar ca percheziția corporală minuțioasă a celui reținut să se efectueze după procedeul obișnuit, în prezența martorilor asistenți, îndată după ce acesta a fost condus la secția de poliție, la locul de arest ori în cabinetul anchetatorului penal. Avocatul suspectului sau inculpatului nu are dreptul să asiste la efectuarea percheziției corporale în cazul infracțiunilor flagrante.

Înainte de a se efectua percheziția corporală a celui reținut, ca urmare a săvârșirii unei infracțiuni grave (omor, tâlhărie etc.), de regulă, trebuie să se propună persoanei percheziționate să ridice mâinile și să se întoarcă cu spatele pentru a nu îi da posibilitatea să atace prin surprindere persoana care efectuează percheziția. După aceea, prin palparea buzunarelor și a altor locuri (în regiunea mijlocului, a mânecii, a carâmbilor cizmelor etc.), se verifică dacă arma nu este ascunsă undeva. În timpul palpării îmbrăcăminte, este necesar să se aibă grijă ca persoana percheziționată să nu lase mâinile în jos.

După ce s-a stabilit cu certitudine că persoana percheziționată nu are armă asupra sa sau după ce aceasta a fost ridicată, se trece la examinarea amănunțită a îmbrăcăminte, pentru a se descoperi obiectele ce se află în ea. Se recomandă ca cercetarea să se înceapă cu buzunarele, palpându-se apoi întreaga îmbrăcămintă, pentru a se stabili dacă obiectul căutat nu a fost ascuns între stofă și căptușeală. Nu trebuie să se desfacă cusăturile îmbrăcăminte, dacă acest lucru nu este absolut necesar. Cu toate acestea însă, acest lucru poate fi uneori necesar, în special în cazul în care se percheziționează o îmbrăcămintă vătuită sau îmblănită.

În asemenea împrejurări, trebuie să se examineze amănunțit toate cusăturile și să se stabilească dacă nu cumva există locuri în care ele au fost recent rupte și apoi recusute. Uneori, lucrurile mici de valoare se pot ascunde, de exemplu, în tocul încălțăminte, între talpă și căptușeală. Dacă există bănuiala că obiectele furate au fost ascunse printr-un asemenea procedeu, lucrurile în care pot exista ascunzători trebuie ridicate și examinate, cu ajutorul razelor röntgen sau gamma, la cel mai apropiat laborator sau instituție medicală. Nu trebuie să se piardă din vedere faptul că unele obiecte mici pot fi ascunse în nas, în gură etc., iar uneori pot fi înghițite. Când există indicii în acest sens, la efectuarea percheziției trebuie invitat medicul judiciar, iar în caz de necesitate, persoana percheziționată trebuie examinată cu ajutorul razelor röntgen.

În mod detaliat trebuie examinate și obiectele accesorii găsite asupra persoanei: portofele, cutii de chibrituri, pachete de țigări, portțigarete, tocul ochelarelor, stilouri, ceasuri, pipe, bastoane, aparate foto ș.a.

În cazul când se caută și **urme** în afară de lucruri, pentru a nu risca a distruge sau șterge integral sau parțial urmele, se va omite, la început, pipăitul de orientare. Deoarece urmele, care pot fi pete de sânge, de vopsea, cerneală, grăsimi, uleiuri și alte substanțe îmbibate sau lipite pe dinafară sau pe dinăuntru îmbrăcăminte și

putând fi uscate și fragile sau rămase în dungile buzunarelor, îndoiturilor sau a cusăturilor sub formă de rămășițe sau praf de la alte substanțe, în ambele cazuri putând fi mai mult sau mai puțin șterse sau diminuate intenționat de către purtătorul îmbrăcăminte sau, fără știrea acestuia, prin uzura simplă a purtatului, prin pipăitul de la început, s-ar șterge și mai mult sau chiar ar dispărea de tot aceste urme de o valoare capitală, poate⁷. În consecință, în acest caz sau când există bănuieli că pot exista și urme indicative, se va căuta mai întâi, cu toată atenția și minuțiozitatea după aceste urme, examinând stofa îmbrăcăminte în mod sistematic și, în cazul în care se vor găsi, se va proceda la asigurarea acestora și numai după aceea se va continua cu căutarea după existența obiectelor. Dacă s-a constatat neîndoielnic că nu există nici o urmă pe îmbrăcăminte, atunci se poate recurge la palparea indicată⁸.

Indiferent de condițiile în care se efectuează percheziția - prin modul de plasare, prin felul în care se face examinarea și prin modul de supraveghere -, cei ce percheziționează trebuie să prevină orice fel de incident, respectiv atacul sau fuga percheziționatului, distrugerea sau aruncarea bunurilor și valorilor căutate⁹.

4. Ocrotirea drepturilor și libertăților constituționale în cazul percheziției corporale

Percheziția se prezintă ca o activitate deosebit de complexă și de dificilă, una dintre cele mai prețioase pe care le execută organele de urmărire penală. Nicio altă activitate nu implică pătrunderea în cele mai intime detalii ale vieții personale și familiale, în drepturile de proprietate asupra imobilelor, terenurilor etc., ca percheziția¹⁰.

Constrângerile la care este supusă persoana în timpul efectuării percheziției, și care privesc drepturile și libertățile ei, își găsesc justificarea în interesul major al înfăptuirii justiției și, implicit, în rolul pe care îl pot avea aceste procedee în realizarea justiției penale.

Întrucât percheziția implică restrângerea unor drepturi și libertăți fundamentale, înscrise în Constituția României - inviolabilitatea persoanei (art. 23), inviolabilitatea vieții intime, familiale și private (art. 26), inviolabilitatea corespondenței (art. 28), inviolabilitatea domiciliului (art. 27), inviolabilitatea proprietății (art. 41) -, dispunerea și efectuarea acesteia sunt amplu reglementate prin Legea fundamentală, Legea de procedură penală și alte dispoziții legale.

⁷ E. Bianu, *Tactica și tehnică percheziționării*, Ed. Cartea Românească, București, 1941, p. 81.

⁸ E. Bianu, *op. cit.*, p. 82.

⁹ C. Aonițoaie, V. Bercheșan, I. Boțoc, *op. cit.*, p. 225.

¹⁰ C. Aonițoaie, V. Bercheșan, I. Boțoc, *Percheziția*, în *Tratat de tactică criminalistică*, Ed. Carpați, Craiova, 1992, p. 207.

Astfel, Constituția României consacră următoarele dispoziții:

Art. 23 precizează în alin. (2), între altele, că „percheziționarea unei persoane se face numai în cazurile și cu procedura prevăzute de lege”.

Art. 27 înscrie în alin. (3) și (4) următoarele reguli cu caracter imperativ:

„Perchezițiile pot fi ordonate exclusiv de magistrat și pot fi efectuate numai în formele prevăzute de lege; perchezițiile în timpul nopții sunt interzise, afară de cazul delictului flagrant”.

Aplicarea concretă a acestor dispoziții cu valoare de principii constituționale se realizează prin intermediul Legii de procedură penală, deoarece Constituția nu poate intra în problemele de detaliu.

Dispoziții privind organele care pot încuviința percheziția corporală sunt reglementate și în art. 23 alin. (2) și art. 27 alin. (3) din Constituție, precum și în art. 165 și art. 166. Normele constituționale grupate în instituția drepturilor și libertăților fundamentale, conținând formulări de largă generalitate, reprezintă reglementări de principiu.

Ca atare, dispozițiile art. 23 alin. (2) din Constituție, referitoare la percheziționarea persoanei, trebuie interpretate și aplicate în corelație cu dispozițiile art. 27 alin. (3) și (4) din Constituție privitoare la autoritatea competentă să ordone perchezițiile și la timpul de efectuare.

În hotărârea din 17 ianuarie 2017, în cauza *Cacuci și S.C. Virra & Cont Pad S.R.L. împotriva României*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat încălcarea dispozițiilor art. 8 din Convenție în ceea ce privește percheziția genții reclamantei. Potrivit jurisprudenței Curții, utilizarea puterilor coercitive conferite de legislație pentru percheziția unei persoane, a hainelor și a lucrurilor sale personale reprezintă o ingerință a dreptului la respectarea vieții private. O astfel de ingerință este justificată prin prisma alin. (2) al art. 8, numai în cazul în care aceasta este prevăzută de lege, urmărește scopuri legitime și este necesar într-o societate democratică.

Art. 26 alin. (1) din Constituție obligă autoritățile publice să respecte și să ocrotească viața intimă și privată a persoanei.

Pentru a garanta inviolabilitatea vieții intime și private a persoanei, în art. 156 C. pr. pen. au fost înscrise dispoziții speciale privitoare la efectuarea percheziției.

Astfel, percheziția se efectuează cu respectarea demnității umane, fără a se constitui ingerință disproporționată în viața privată.

Reamintim că art. 159 C. pr. pen. cuprinde, ca normă generală, obligația organului judiciar de a se limita la ridicarea numai a obiectelor și înscrisurilor care au legătură cu fapta pentru care se efectuează urmărirea penală.

5. Concluzii

Percheziția se prezintă ca o activitate deosebit de complexă și de dificilă, fiind una dintre cele mai valoroase pe care le execută organele de urmărire penală.

Indiferent de felul percheziției, aceasta trebuie să se desfășoare în strictă conformitate cu dispozițiile legale, organele de urmărire penală având grijă să nu se restrângă drepturile și libertățile persoanei, decât în măsura în care este necesar.

Referințe bibliografice

[1] Constituția României.

[2] Codul de procedură penală.

[3] Codul penal.

[4] Alexandru Țuculean, *Revista Dreptul* nr. 1/1999.

[5] E. Bianu, *Tactica și tehnica percheziționării*, Ed. Cartea Românească, București, 1941.

[6] C. Aionițoaie, V. Bercheșan, I. Boțoc, *Percheziția*, în *Tratat de tactică criminalistică*, Ed. Carpați, Craiova, 1992, p. 207.

[7] E. Stancu, *Tratat de criminalistică*, Ed. Universul Juridic, București, 2002.

[8] V. Pavaleanu, *Drept procesual penal. Partea generală*, Ed. Lumina Lex, București.

[9] N. Volonciu, *Tratat de Procedură penală. Partea generală*, Ed. Paidea, 1996.